

HUOM! Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Malkavaara, M. (2022). Kastin vaikutus elämään Intiassa ja sen naapurimaissa. *Sinapinsiemen*, (4), 14–21.

PLEASE NOTE: This is a self-archived version of the original article.

Please cite the original version:

Malkavaara, M. (2022). Kastin vaikutus elämään Intiassa ja sen naapurimaissa. *Sinapinsiemen*, (4), 14–21.

KASTIN VAIKUTUS ELÄMÄÄN INTIASSA JA SEN NAAPURIMAISSA

(Ingr.) *Intiaa ja sen naapurimaita voi kutsua yhteisnimellä kastimaiksi. Intiassa ja Nepalissa kastilaitos hallitsee ihmisten elämää kaikkialla, Pakistanissa, Bangladeshissa, Srilankassa ja Myanmarissa osittain. Kastit ovat yhteisöjä ja kastikulttuuri toisiinsa hierarkkisesti suhteutuvien yhteisöjen kudos. Missä kasti vaikuttaa, se vaikuttaa kaikkeen.*

Jatit

Kastimaiden kulttuuri on yhteisöllistä. Yhteisöjä ovat *jatit*, joita voidaan kutsua myös portugalinkielestä peräisin olevalla sanalla kasteiksi. Dalit-yhteisöjen nimitys on yleensä kuitenkin *adi*.

Jatit ovat intialaisen tai kastimaiden yhteiskunnan ja kulttuurin perusyksiköitä. Niiden lukumäärä lienee Intiassa noin 3000. Jatit ovat hyvin erikokoisia, suuriin jateihin kuuluu miljoonia ihmisiä, mutta toiset ovat paljon pienempiä. Jatien kesken on selkeät rajat, eivätkä ne sekoitu keskenään. Tämä toteutuu kieltojen ja tabujen avulla. Ateria- ja avioliittoyhteys muiden kuin omaan jatiin kuuluvien kanssa ovat tabuja eli sellaista pidetään sopimattomana.

Samaan ammattiryhmään kuuluvat sekä hierarkiassa rinnakkaisten dalit-alakastien (*avarna-jatien*) jäsenet, kuten esimerkiksi Andra Pradeshin *malat* ja *madigat*, voivat aterioida yhdessä, mutta heidän välisiään avioliittoja ei esiinny. Poikkeuksen muodostavat rakkausavioliitot, joita on edelleen melko vähän. Kastilaitoksen pysyvyyden tausta on kielto avioitua toiseen kastiin kuuluvan kanssa.

Kasti eli jati määritellään *endogaamiseksi* (= avioliitto solmitaan omaan ryhmään kuuluvien kesken) ihmisryhmäksi, joka elää tietyllä alueella ja jota luonnehtii ryhmälle ominainen perinteinen ammatti. Kastilla on yhteyksiä muihin vastaaviin ryhmiin. Kasteilla on yhteistoimintasuhteita toistensa kanssa, mutta niillä on hierarkkinen järjestys, joka perustuu rituaaliseen puhtauteen ja ammatin statukseen. Endogamian takia kasti on oikeastaan sukuyhteisö, jonka alkuperä on johdettavissa yhteiseen, usein myyttiseen esi-isään. Maatalouden tarvitessa työvoimaa sen töihin osallistuvat monien kastien jäsenet. Muuten kyläyhteisössä työt on jaettu eri tehtäviin erikoistuneille suvuille.

Jokainen yksilö syntyy omaan kastiinsa ja kuolee sen jäsenenä. Esimerkiksi paikkakunnalta muuttaminen tai työ kasteista riippumattomassa ammatissa, kuten tehtaassa, opettajana tai hallintotehtävissä, tai koulutus tai huomattavakaan sosiaalinen nousu ei muuta kastiasemaa.

Varnajärjestelmä

Jati on eri asia kuin *varna*, jota usein esitellään myös kastiksi. Kastijärjestelmiä on siis kaksi. Jumalallisena pidetyn tradition mukaan ihmiset on jaettu neljään varnaan eli väriin. *Rigvedassa* (yksi hindulaisuuden pyhistä kirjoista) kuvataan, miten myyttisen alkuihmisen, Purushan, suusta muotoutuivat *brahmaanit* (pappiskasti), käsivarsista *kshatrijat* (sotilaat, hallitsijat, ruhtinaat), reisistä *vaishijat* (elinkeinojen harjoittajat kuten kauppiat, käsityöläiset, maanomistajat) sekä jaloista *shudrat* (palvelijat). Kullakin varnalla on oma värinsä: brahmaaneilla valkoinen, kshatrijoilla punainen, vaishijoilla ruskea ja shudrilla musta. Varna tarkoittaa väriä.

Oppi neljälle varnalle kuuluvista erilaisista tehtävistä ja kutsumuksista (*varnashrama dharma*) liitetään muinaisen lainsäätäjän Manun nimeen. Hän kuvasi myös *chandaloita*, jotka olivat

brahmaaninaisen ja shudramiehen eli epäpyhimmän mahdollisen liiton jälkeläisiä. Nämä olivat pysyvästi epäpyhiä ja muodostivat oman, ulkopuolisen viidennen kastin (*panchama*). Manun mukaan koskettamattomat ovat syntyneet orjiksi. Tämä on uskonnon tarjoama, rituaalinen selitys dalitien olemassaololle ja asemalle yhteiskunnassa.

Kolmea ylintä varnaa, joihin kuuluu väestöstä noin 15 prosenttia, kutsutaan ”kahdestisyntyneiksi”. He saavat syntyä sekä ruumiillisesti että henkisesti. Jälkimmäiseksi syntymäksi kutsutaan rituaalia, jossa pojat saavat pyhän langan vasemman olkapäänsä yli. Vain heillä on lupa tutustua vedakirjallisuuden sisältämään sivistykseen. Heiltä myös edellytetään erityisen tarkkojen puhtaussääntöjen noudattamista.

Shudrat muodostavat suurimman ryhmän, heitä on koko väestöstä noin puolet. Kastijärjestelmän sisällä on siten kaksi tärkeää juopaa. Ensimmäinen erottaa kolme yläkastia shudrista, toinen, tätä voimakkaampi, erottaa kastihindut kasteihin kuulumattomista (*avarnat*). Shudria saatetaan kutsua ”keskikasteiksi” tai ”alakasteiksi”.

Hallinnon ja lainsäädännön kieli ei käytä uskonnollisia termejä. Shudrien ryhmän, joka on yläkastien alapuolella, mutta dalitien ja adivasiens yläpuolella, tunnistaa ilmauksesta ”muut jälkeenjääneet luokat” (*Other Backward Classes, OBC*).

Jatit ovat ikään kuin varnojen alakasteja. Toisaalta Intiassa on laajoja alueita, joilla varnajärjestelmä ei toteudu täydellisenä. Brahmaaneja on kaikkialla, samoin shudria ja daliteja. Varna on enemmän uskontoa ja teoriaa, jatit vaikuttavat ihmisten elämään.

Intialaisen elämän yhteisöllisyydestä kertoo jotakin tavallisen kylän rakenne. Yleensä keskellä kylää on temppeleitä, jossa palvotaan brahmaanien ja muiden ylimpien kastien jumalia. Kylän laitamilla on muita temppeleitä alemmille jumalille, joita palvovat alempiin kasteihin kuuluvat. Varsinaisen kyläalueen ulkopuolella elävät dalitit, jotka palvovat dalitien jumaluuksia.

Adivasit

Ryhmästä, jolle brittihallinto antoi nimen *Scheduled Tribes (ST)*, käytetään nykyisin nimitystä *adivasit*, vaikka edelleen aina joskus näkee puhuttavan heimokansoista. Kyseessä ovat alkuperäiskansat, joita kastijärjestelmä ei tavoittanut eikä alistanut, koska he elivät vaikeakulkuisilla alueilla vuorilla, aavikoilla tai viidakoissa ja jäivät ikään kuin piiloon ja tuntemattomiksi.

Adivasit ovat eläneet omissa yhteisöissään hindulaisuuden ja sen kastijärjestelmän ulkopuolella. Heidän kansansa tai heimonsa ovat yhteisöjä itsessään. Ne eivät ole osa mitään suurempaa sosiaalista kokonaisuutta, vaan uskontonsa, kulttuurinsa, tapojensa ja usein myös kielensä perusteella suljettuja yhteiskuntia, jotka elävät tietyllä maantieteellisellä alueella. Adivaseilla on tavallisesti itsehallinto.

Niin suljettuja adivasiens yhteisöt eivät yleensä ole, ettei niillä olisi kaupallisia ja muita sosiaalisia suhteita ulkopuolisten kanssa. Adivaseihin on kohdistunut paljon kristillistä ja hindulaista lähetystyötä, ja monet ovat kääntyneet kristityiksi. Intian itäisimmissä osavaltioissa, joissa väestö koostuu lähes pelkästään adivaseista, kristittyjä voi olla selvä enemmistö (Nagalandissa) tai noin puolet väestöstä (Manipurissa).

Adivaseja on hyvin paljon myös Nepalissa, jossa kastijärjestelmä poikkeaa muutenkin melko paljon Intiasta.

Dalitit

Sanaa *dalit* käytetään joskus yleisnimityksenä Intian köyhistä ja sorretuista väestöryhmistä. Tiukemmin se tarkoittaa niitä, jotka elävät kastihindujen kanssa samoissa kylissä, mutta jotka on rituaalisista puhtaussyistä sysätty kastijärjestelmän ulkopuolelle. Dalitien lukumäärä eri osavaltioissa vaihtelee hieman, yleensä heitä on 15–20 prosenttia väestöstä.

Brittihallinto tunsu luonnollisesti kastilaitoksen alimmaksi painaman ja sorretuimman ryhmän, jota se kutsui nimityksellä *Scheduled Castes*, (SC). Sana on itse asiassa kompromissi. Brittien ehdotus oli kuvaava *depressed classes* (alistetut luokat).

Dalit on henkilö, joka kuuluu hyvin alhaalla sosiaalisessa arvoasteikossa olevaan jatiin. Yleensä dalitien yhteisöjä ei kutsuta jateiksi, vaan niistä käytetään sanaa *adi* tai *avarna-jati*. Sosiaalisen arvostuksen puute taas johtuu adeille perinteisesti kuuluvista ammateista, joita on pidetty saastuttavina. Tällaisia ovat kuolemaan ja kuolleisiin (hautajaisjärjestelyt, teurastaminen, nahan käsittely, kenkien ja nahkaesineiden valmistaminen, suutarit) sekä puhtaanapitoon liittyvät tehtävät.

Pääosa daliteista elää kuitenkin huonosti palkattuina maataloustyöntekijöinä maaseudun kylissä. Hyvin monet heistä ovat elinikäisessä velkaorjuudessa usein jo edellisten sukupolvien aikana syntyneiden velkojen takia. Dalitit kärsivät köyhyydestä, voimattomuudesta ja jopa suoranaisesta orjuudesta sekä koskettamattomuuden stigmasta.

Dalitit elävät omissa yhteisöissään, jotka sijaitsevat lähellä kastihindujen kyliä. Usein välissä ovat pellot, joita dalitit viljelevät, mutta sadon saavat omistajat.

Dalitit ovat syntymästään saastaisia. Edelleen on laajoja alueita, joilla dalitit eivät voi käyttää samaa kaivoa tai muuta vesilähdettä kuin kastihindut, eivät kulkea hindukylän läpi kuin pyydettyä tai asioida kaupassa tai julkisessa rakennuksessa kuten poliisiasemalla muuten kuin rakennuksen ulkopuolella. Intian liittotasavallan dalit-presidentin vierailtua hindutemppelissä pyhä rakennus oli desinfioitava kokonaan.

Dalitien kohtaama sorto ja syrjintä on monitasoista ja monenlaista. Sielläkin missä tasaveroisuus on yleisesti hyväksytty periaate, kastisyrjintä voi jossakin tilanteessa tulla esiin. Julmimmillaan kastisyrjintä on väkivaltaista ja ihmisarvoa loukkaavaa.

Dalitien määrittely hinduiksi on problemaattista, koska he eivät saa astua sisään hindutemppelisiin eivätkä palvoa hindujumalia.

Kommunalismi

Kastilaitoksen rinnalla intialaista yhteisöllisyyttä säätelee uskonto. Vanhassa Intiassa hindut ja muslimit olivat väestöosuuksiltaan tasaisemmat ryhmät, mutta pääosa silloisten intialaisten muslimien jälkeläisistä elää nyt Pakistanissa ja Bangladeshissa.

Nykyisin intialaisista jopa 80 prosenttia on hindulaisia. Hindulaisuus on sangen monimuotoinen uskonto. Muslimeja väestöstä on 14 prosenttia, kristittyjä 2,3 prosenttia, sikhiläisiä 1,7 prosenttia, buddhalaisia 0,7 prosenttia ja jainalaisia 0,4 prosenttia.

Intia on korostanut sekulaarisuuttaan ja uskonnonvapauttaan. Näistä huolimatta uskonnolla on suuri merkitys intialaisessa lainsäädännössä. Laki on kirjoitettu eräin osin koskemaan uskontoryhmiä eri tavoin. Useissa osavaltioissa kielletään lehmien, hindujen pyhien eläinten, myyminen teuraseläimiksi. Suurimmassa osassa valtioita voidaan tuomita vankeuteen lehmän teurastamisesta.

Yhteisöllistä hallitsemisen tapaa, jossa otetaan huomioon samaan aikaan uskonnot ja kastiryhmät, kutsutaan kommunalismiksi. Toisten mielestä se on intialaisen yhteiskunnan keskeisin rakenne, toisten mielestä siitä tulisi päästä eroon.

Kasti-ideologia perustuu hindulaisuuteen, mutta kasti vaikuttaa kaikissa uskontoryhmissä, myös kristillisessä kirkossa. Buddhalaisuus oli 1900-lukuun mennessä Intiasta käytännössä hävinnyt, mutta dalitien merkittävimmän johtajan ja filosofin, **Babasaheb Ambedkarin** (1891–1956) esimerkkiä noudattaen miljoonat dalitit ovat vaihtaneet uskontonsa kastikielteiseen buddhalaisuuteen. Buddhalaiset Intiassa ovat daliteja, jotka haluavat uskonnonvaihdoksella osoittaa jättäneensä kastinsa.

Hindunationalismi

Länsimaisen liberaalin ajatustavan mukaan yleensä oletetaan, että kastilaitoksen ja kastisyrjinnän samoin kuin uskonnollisuuden vaikutus yhteiskunnassa heikkenisi. Totuus on päinvastainen.

Kestoilmio Intian 75 vuotta kestäneen itsenäisyyden aikana on hindulaisuuden politisoituminen. Pakistan perustettiin muslimivaltioksi, mutta Intia päätti olevansa demokraattinen ja uskonnoltaan neutraali. Se ei kuitenkaan tyydyttänyt kaikkia hinduja.

Hindunationalismi muotoutui jo 1920-luvulla. Sen ideologiasta käytetään nimeä *hindutva*, jonka motto on **V. D. Savarkarin** taistelulause: ”Hindulaistakaa politiikka ja sotilaallistakaa hindulaisuus!” Hindutva-ideologia hindujen ja heidän muinaisen kulttuurinsa erinomaisuutta. Sen puolisositolallinen taistelujärjestö on nimeltään *Rahstriya Swayamsevak Sangh – RSS* (yleensä vain RSS) ja sen kulttuurijärjestö, joka on erikoistunut esimerkiksi tuhoamaan moskeijoita, on *Višva Hindu Parišad – VHP* (Maailman hinduneuvosto).

Näiden järjestöjen poliittiseksi puolueeksi muodostui *Bhāratīya Janatā Party – BJP*, joka alkoi 1990-luvulla ajaa radikaalia hindunationalistista ohjelmaa. Vuosina 1998–2004 BJP oli johtava puolue Intian koalitiohallituksessa, ja vuodesta 2014 Intiaa on johtanut BJP:n muodostama hallitus pääministeri **Narendra Modin** johdolla.

Kun BJP on ollut vallassa, hindutva-ideologiaa on levitetty television ja koulukirjojen välityksellä. Räikeitäkään ylilyöntejä tässä nationalistisessa propagandassa ei ole kaihdettu. Hindulaisuudella on ollut maine suvaitsevana uskontona, mutta hindutva-organisaatioiden ja niiden kannattajien aggressiivinen viha muslimeja ja muita vähemmistöjä kohtaan on murentanut maineen.

Hindulaisuus on aina pyrkinyt sulattamaan muita uskonnollisia traditioita omaan henkiseen perintöönsä. Heidän mukaansa Jumalan luo johtaa monta eri tietä.

Vuodesta 2014 pääministerinä toimineen Modin hallituksen on onnistunut levittää ajatusta siitä, että intialaisuus ja hindulaisuus kulkevat käsi kädessä. Modi on ottanut poliittiseksi tavoitteekseen mahdottomalta kuulostavan ajatuksen modernisoida ja hindulaistaa Intia.

Hindulaistaminen

Hindulaistaminen merkitsee painetta erityisesti suurinta uskonnollista vähemmistöä, muslimeja, kohtaan. Hindujärjestöjen raivo on kohdistunut myös kirkkoihin. Joillakin adivasien asuttamilla alueilla on toteutettu järjestelmällisiä, kymmenien kirkkojen tuhopolttoja.

Hindujärjestöt järjestävät suuria ”kotiinpaluujuhlia” niille muslimeille ja kristityille, jotka näkyvästi tunnustautuvat hindulaisiksi. Kaksoisjäsenyys on tavallista. Koska vain hindulaiset, sikhit, jainalaiset ja buddhalaiset voivat saada erityistukia (oikeastaan ”erivapauksia kastistaan”, *reservations*) kuten sosiaalitukea ja kiintiöpaikkoja valtion virkoihin ja korkeampaan koulutukseen, mutta muslimit ja kristityt eivät, todellinen uskonto jätetään usein ilmoittamatta.

Hindujärjestöt valvovat sitä, ettei lehmää teurasteta. Tämä koskettaa läheltä daliteja, joita teurastajat käytännössä ovat ja jotka ovat tottuneet syömään myös lehmänlihaa, mutta myös raatoja eli luonnollisesti kuolleiden eläinten lihaa, siis sitä mitä ovat onnistuneet ravinnokseen saamaan.

Konservatiivinen hindunationalismi tukee myös patriarkalisuutta eli miesvaltaa, joka on muutenkin voimakasta Intiassa. Missään muualla maailmassa naisten suhteellinen osuus väestöstä ei ole niin alhainen kuin Intiassa. Tyttöjä ja naisia kuolee sikiöinä ja pikkuvauvoina, morsiamina ja aviovaimoina. Naisen arvo on vähäinen ja keittiö on maailman vaarallisin paikka, jossa väkivallanteot voidaan lavastaa onnettomuuksiksi.

Dalit-tyttöjen koulutus on tärkeintä kehitystyötä.

Mikko Malkavaara

Diakonia-ammattikorkeakoulun yliopettaja ja Helsingin yliopiston kirkkohistorian dosentti, joka on tutkinut kastilaitosta ja kastisyrjintää 1990-luvun puolivälistä lähtien. Dalitien solidaarisuusverkoston varapuheenjohtaja.